

ارزشیابی جامع دانشگاهی دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرگان بر اساس الگوی CIPP از دیدگاه کارکنان آموزشی در سال تحصیلی ۸۵-۸۶

دکتر علیرضا محمدی آریا^۱، دکتر جلیل فتح آبادی*^۲، یزدان کاکائی^۳، محمد نوذری^۴

۱- دکتری روان شناسی تربیتی و استادیار دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی تهران. ۲- دکتری روان شناسی تربیتی و استادیار دانشگاه شهید بهشتی تهران. ۳- کارشناس ارشد روان شناسی بالینی کودک و نوجوان دانشگاه شهید بهشتی تهران. ۴- دانشجوی کارشناسی ارشد روان شناسی بالینی دانشگاه آزاد واحد تربت جام .

چکیده

زمینه و هدف: فرآیند تعیین و تهیه اطلاعات لازم درباره ی مطلوبیت هدف های برنامه توسعه، به منظور هدایت، تصمیم گیری، بهبود فعالیت های دانشگاهی و کسب بازده مورد نظر آن دانشگاه، ارزشیابی خواننده شده و به عنوان جزء جدایی ناپذیر نظام برنامه ریزی دانشگاهی قلمداد می شود. هدف این پژوهش، ارزشیابی جامع دانشگاه آزاد اسلامی گرگان با رویکرد مبتنی بر مدیریت بر اساس الگوی CIPP، به منظور تهیه اطلاعات مفید برای کمک به افراد برای قضاوت و بهبود برنامه آموزشی و کمک به رشد سیاست ها و خط مشی برنامه ها می باشد.

روش بررسی: پژوهش حاضر توصیفی از نوع ارزشیابی است. برای این کار اجزای چهارگانه الگوی CIPP شامل زمینه، درون داد، فرآیند و برون داد به مؤلفه های جزئی تر تقسیم شدند، سپس استانداردهای اولیه براساس نظر مدیران دانشگاه، مدیران گروه و اعضای هیأت علمی تدوین شد. در مرحله بعد، بر اساس استانداردهای اولیه ابزار اندازه گیری، طراحی و اجرا شدند. یافته ها: نتایج این پژوهش نشان داد که میانگین نمره های عوامل زمینه، درون داد، فرآیند و برون داد از دیدگاه اعضای هیأت علمی، دانشجویان، مدیران گروه، مدیران دانشگاه، کارشناسان و دانش آموزان به ترتیب برابر ۲/۵۵۰، ۲/۷۱۴، ۳/۲۰۸ و ۲/۹۱۰ است که نشان دهنده مطلوبیت نسبی دانشگاه آزاد در این شاخص هاست. نمره مجموع این چهار عامل نیز برابر ۲/۸۴۵ بود که نشان دهنده مطلوبیت نسبی دانشگاه از لحاظ کلی است. نتیجه گیری: باتوجه به جوان بودن دانشگاه آزاد اسلامی و کم بودن نسبت اعضای هیأت علمی بامرتبه دانشیاری و استادی به مربی، این میزان مطلوبیت قابل قبول است.

کلید واژه ها: ارزشیابی، الگوی ارزشیابی CIPP، الگوی ارزشیابی جامع

*نویسنده مسئول: دکتر جلیل فتح آبادی، پست الکترونیکی: jalil_fathabadi@yahoo.com

نشانی: تهران، خیابان مرتضوی، پلاک ۷۰۶

وصول مقاله: ۹۰/۵/۱۵، پذیرش مقاله: ۹۰/۹/۵

مقدمه

مؤسسات آموزش عالی در حال حاضر در سطح بین‌المللی تغییرات قابل ملاحظه‌ای را تجربه می‌کنند. فرآیندهای مسئولیت‌پذیری (پاسخگو بودن) و تضمین کیفیت، ویژگی اصلی تغییرات در بخش آموزش عالی هستند و در صف اول این تغییرات، مباحثی چون استانداردهای کیفیت، نشانگرهای کیفیت، حسابرسی کیفیت و سنجش کیفیت برای تدریس و پژوهش می‌باشند. توجه کلی به کیفیت و استانداردها در آموزش عالی با مشارکت رو به افزایش دولت‌ها در تلاش به منظور بازسازی آموزش عالی تشدید شده است. غیر از بخش‌های دولتی، گروه‌های مختلف در جامعه شامل انجمن‌های تخصصی، سیاست‌گذاران، مدیران، دانشجویان، فارغ‌التحصیلان و کارفرمایان نیز اخیراً به این حیطه علاقمند شده‌اند. انتظار آشکار این گروه‌ها این است که دانشگاه‌ها، دانشجویان را برای یک دنیای پیچیده و در حال تغییرات سریع آماده سازند (۱).

ارزیابی در معنای غیررسمی آن چیز جدیدی نیست و از دو هزار سال قبل از میلاد توسط چینی‌ها به کار برده شده است. اما شروع رسمی آن به فعالیت‌های Rice در سال ۱۸۹۸-۱۸۹۶ باز می‌گردد (۲). از آن زمان، ارزیابی وسعت یافته و به خصوص در زمینه‌های آموزشی فراوان مورد استفاده قرار گرفته است، به گونه‌ای که در حال حاضر می‌توان ۹ دسته مجزا و افزون بر ۲۰ الگوی مختلف ارزیابی را در زمینه‌های آموزشی مشاهده کرد (۳).

پژوهشگران ارزیابی را فرآیند تعیین و تهیه اطلاعات لازم درباره‌ی مطلوبیت هدف‌های برنامه توسعه، به منظور هدایت و تصمیم‌گیری بهبود و پیشرفت فعالیت‌های دانشگاهی و کسب بازده مورد نظر آن دانشگاه می‌دانند. به بیان دیگر، نظام ارزیابی دانشگاهی، به عنوان یک زیر نظام از نظام دانشگاهی باید از ابتدای اندیشیدن

درباره‌ی ایجاد یک دانشگاه طراحی شود و استقرار یابد تا بتوان از تحقق رسالت، مأموریت و اهداف دانشگاه اطمینان یافت. این امر در صورتی انجام خواهد شد که نظام ارزیابی دانشگاهی درباره‌ی مطلوبیت اهداف و عوامل درون داد (دانشجو، هیأت علمی، برنامه درسی و غیره)، فرایند تدریس (تدریس و یادگیری) و برون داد (دانش‌آموختگان) به طور مستمر قضاوت به عمل آورد و حاصل آن جهت بهبود امور آموزشی، پژوهشی و عرضه خدمات تخصصی به جامعه مورد استفاده قرار گیرد (۴). انجام ارزشیابی آموزشی قبل از هر اقدام دیگری، مستلزم طراحی و یا بومی‌سازی الگوها یا الگوهای مناسب ارزشیابی است. ارزیابی با توجه به نقش مهم و کلیدی آن در مراکز و مؤسسات آموزش عالی (دانشگاه-ها)، دارای الگوهای متعددی است که در بین این الگوها، یکی از الگوهایی که در ارزشیابی نظام‌های آموزش عالی کاربرد فراوان داشته، الگوی ارزشیابی CIPP است. عنوان CIPP از حروف اول کلمات بافت یا موقعیت، درون‌داد، فرآیند و فرآورده بدست آمده است؛ زیرا این الگوی ارزشیابی دارای چهارچوبی است که مدیران و تصمیم‌گیرندگان را در چهار نوع تصمیم‌گیری زیر کمک می‌کند. به عبارت بهتر در الگوی CIPP چهار نوع ارزشیابی انجام می‌شود که به شکل خلاصه معرفی می‌شوند (۵).

- **ارزشیابی از بافت:** هدف این ارزشیابی، فراهم آوردن یک زمینه منطقی برای تعیین اهداف آموزشی است. این مرحله از ارزشیابی همچنین شامل کوشش‌هایی تحلیل‌گرانه برای تعیین عناصر مربوط در محیط آموزشی و نیز کوشش به منظور شناسایی مشکلات، نیازها و فرصت‌های موجود در یک بافت یا موقعیت آموزشی است.

مبتنی بر مدیریت است که قصدش کمک به مدیران و تصمیم‌گیرندگان است. این الگو بر یک رویکرد سیستمی تأکید دارد که در آن درباره‌ی درون‌دادها، فرآیندها و برون‌دادها تصمیم‌گیری می‌شود (۵).

در حقیقت مخاطب الگوهای ارزشیابی حاصل از رویکرد مبتنی بر مدیریت، همواره تصمیم‌گیرندگان هستند و به منظور فعالیت، ارزشیابی را خواسته‌های تصمیم‌گیرندگان، نیازهای اطلاعاتی و ملاک‌های اثربخشی تعیین می‌کنند (۶). علاوه بر این همان طور که اشاره شد الگوی ارزشیابی CIPP به دلیل جامعیت ارزیابی زمینه، درون داد، فرآیند و برون داد را نیز در بر می‌گیرد؛ درحالی‌که الگوهای قبلی ارزیابی که در ایران انجام شده، بیشتر بر برون داد و فرآیند متمرکز بوده و دو زمینه دیگر را نادیده گرفته‌اند.

در سال ۲۰۰۱ Othaganont در پژوهش خود به ارزیابی برنامه آموزشی "همکاری تایلند و لائوس در زمینه تربیت نیروی انسانی برای پرستاری" با استفاده از مدل CIPP پرداخته است (۷). براساس نتایج این پژوهش، موفقیت بارزی در توسعه‌ی نیروی انسانی در ۶ حوزه عملیاتی اتفاق افتاده است. این برنامه منجر به تربیت دو کارشناسی ارشد پرستاری، ۲۴ پرستار با درجه کارشناسی، ۲۸۳ پرستار دیپلم و تعداد دیگری پرستار کمکی شده است. بعضی از پژوهشگران نیز معتقدند که بهترین روش ارزشیابی، تلفیق الگوها با هم و ایجاد یک رویکرد جامع تر است.

به عنوان مثال Cho و همکاران (۲۰۰۹) با تلفیق الگوی ارزشیابی CIPP و سه رویکرد Kirkpatrick، Phillips و Holton به ارزشیابی برنامه آموزش‌های الکترونیکی پرداخته‌اند (۸). نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که برای ایجاد این رویکرد جامع، وجود حداقل سه عامل از چهار عامل الگوی CIPP یعنی زمینه، فرآیند،

- ارزشیابی از درون‌داد: در این مرحله از ارزشیابی، اطلاعات مورد نیاز درباره چگونگی استفاده از منابع به منظور دستیابی به اهداف برنامه جمع‌آوری می‌شوند. ضمن ارزشیابی از درون‌داد، ماهیت توانایی‌های نظام آموزشی و استراتژی‌های بالقوه برای رسیدن به اهدافی که در نتیجه ارزشیابی از بافت مشخص گردیده‌اند، نیز تعیین می‌شوند. همچنین در این مرحله از ارزشیابی به تصمیم‌گیرندگان کمک می‌شود تا روش‌هایی را انتخاب و طراحی کنند که برای دستیابی به هدف‌ها ضروری تشخیص داده شده‌اند.

- ارزشیابی از فرآیند: در این مرحله کوشش می‌شود تا به پرسش‌هایی نظیر موارد زیر پاسخ داده شود: آیا برنامه به خوبی در حال پیاده شدن است؟ چه موانعی بر سر راه موفقیت آن قرار دارند؟ چه تغییراتی ضروری هستند؟

- ارزشیابی از فرآورده: در این مرحله مشخص می‌شود که نتایج به دست آمده چه هستند. سپس نتایج حاصل با اهداف برنامه مقایسه می‌گردند و رابطه‌ی بین انتظارات و نتایج واقعی مشخص می‌شوند (۵).

پس از بررسی کامل نتایج، اطلاعات لازم در اختیار تصمیم‌گیرندگان گذاشته می‌شود تا در صورت لزوم درباره‌ی ادامه برنامه، متوقف ساختن آن یا تجدیدنظر در آن تصمیم‌گیری شود.

دلیل عمده استفاده از الگوی ارزشیابی CIPP جامعیت و کاربرد بیشتر آن است؛ زیرا به کمک این الگو می‌توان اطلاعاتی را در زمینه مطلوبیت اهداف برنامه توسعه دانشگاه، مطلوبیت برنامه‌های عملیاتی و طرح‌های اجرایی و نیز مطلوبیت نتایج حاصل از اجرای برنامه توسعه به منظور هدایت و تصمیم‌گیری بهبود و پیشرفت فعالیت‌های دانشگاهی و کسب بازده مورد نظر آن دانشگاه به دست آورد (۵). سیف معتقد است که الگوی ارزشیابی CIPP، برخاسته از الگوهای ارزشیابی

هانشان می‌دهند حتی در زمینه‌ارزیابی مدرسان یا اعضای هیأت علمی نیز با وجود این که سال‌ها سابقه اجرا وجود دارد، رویکردی جامع، علمی و پذیرفته شده مورد استفاده قرار نمی‌گیرد (۱۳). بنابراین با توجه به این مقدمه، مسأله اصلی پژوهش حاضر این است که چگونه می‌توان بر اساس الگوی CIPP یک ارزشیابی جامع از دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرگان به عمل آورد؟

روش بررسی

پژوهش حاضر، توصیفی - مقطعی از نوع ارزشیابی بر اساس الگوی CIPP بوده و در طی یک دوره ۶ ماهه در سال تحصیلی ۸۶-۸۵ در دانشگاه آزاد گرگان انجام شد. کلیه مدیران دانشگاهی، اعضای هیأت علمی و دانشجویان گروه‌های سیزده‌گانه آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرگان، جامعه آماری این پژوهش را تشکیل می‌دهند. برای نمونه‌گیری از ۳ نمونه مجزا استفاده شد. در نمونه اول که برای انتخاب مدیران دانشگاه بود، از روش سرشماری استفاده شد (تعداد کل ۱۳ نفر). برای انتخاب نمونه دوم که شامل اعضای هیأت علمی بود، باز هم از روش سرشماری استفاده شد و تمامی اعضای هیأت علمی که در زمان جمع‌آوری داده‌ها در دانشگاه حضور داشتند، مورد مطالعه قرار گرفتند (تعداد کل ۱۰۸ نفر).

برای انتخاب نمونه سوم که شامل دانشجویان شاغل به تحصیل در دانشگاه بود نیز از هر رشته تحصیلی ۳۰ نفر به روش تصادفی ساده انتخاب شدند. رشته‌های مورد نظر شامل ۲۷ رشته مختلف در مقاطع کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ناپیوسته و کارشناسی ارشد ناپیوسته بود (در مجموع ۸۱۰ نفر). استفاده از عدد ۳۰ به این منظور است که امکان انجام تحلیل‌های آماری برای هر رشته به صورت جداگانه امکان پذیر شود. برای جمع‌آوری اطلاعات نیز ابتدا باید توجه داشت که با توجه به مراحل انجام این پژوهش، نیاز به دو دسته اطلاعات مجزا است.

برون داد ضروریست. Battles و Farley نیز در پژوهشی به ارزشیابی برنامه آموزشی افزایش ایمنی بیماران در بیمارستان‌های کشور آمریکا در فاصله سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۶ پرداخته‌اند (۹). براساس نتایج این پژوهش، برنامه‌های آموزشی بهبود ایمنی بیماران در طی ۶ سال در حال بهبود بوده و تمرکز فعالیت این برنامه‌های آموزشی از پژوهش در زمینه ماهیت ایمنی در بیمارستان‌ها، به کاربرد نتایج این پژوهش‌ها و نیز ارائه نتایج این فعالیت‌ها به سیاست‌گزاران و استفاده کنندگان از خدمات بیمارستان - ها تغییر پیدا کرده است. اولین نمونه استفاده از الگوی ارزشیابی بر اساس مدل CIPP را خلخالی در سال ۱۳۷۹ در ایران انجام داده است (۱۰).

دست‌آورد اصلی پژوهش حاضر، پیاده‌سازی این مدل ارزشیابی در یک واحد دانشگاهی است که برای نخستین بار در حوزه آموزش عالی کشورمان انجام پذیرفته است. بیرجندی و نصرتی‌نیا نیز در پژوهش خود به ارزشیابی کیفی دوره تحصیلات تکمیلی مترجمی زبان انگلیسی در دانشگاه‌های آزاد ایران با استفاده از الگوی CIPP پرداخته‌اند (۱۱).

بر اساس یافته‌های این پژوهش، گروه‌های مترجمی زبان انگلیسی دانشگاه‌های آزاد در ایران در اصلی‌ترین و اساسی‌ترین هدف خود، یعنی تربیت مترجمان مجرب در زمینه علوم انسانی و اجتماعی ناموفق بوده‌اند. در دانشگاه York نیز برای بررسی چارچوب برنامه‌های آموزش پرستاری نیز از الگوی ارزشیابی CIPP استفاده شده است (۱۲). بر اساس یافته‌های این پژوهش، کل برنامه‌های آموزش پرستاری باید مورد ارزیابی قرار گیرد تا برای هدایت و ارائه بهتر خدمات پرستاری به کارگرفته شود. از دیدگاه این پژوهشگران، مدل CIPP کاربردی در ارزیابی هر برنامه آموزش پرستاری می‌باشد. در حال حاضر تنها فقدان یک ارزشیابی جامع دانشگاهی در نظام آموزش عالی محسوس است، بلکه چنانچه برخی پژوهش -

کاربرده شده است، بررسی اعتبارمحتوایی این پرسشنامه ها با استفاده از نظر متخصصان و صاحب نظران این زمینه بوده است که براساس دیدگاه این متخصصان نیز اعتبار این ابزارها قابل قبول ارزیابی شد. همچنین هر کدام از پرسشنامه ها نیز بر اساس مقیاس لیکرتی [خیلی کم (۱) کم (۲) متوسط (۳) زیاد (۴) خیلی زیاد (۵)] تدوین شده اند.

مقیاس ۵ قسمتی سپس به ۳ قسمت کاهش داده شد تا شاخص مطلوبیت هر شاخص عملکردی مشخص شود. بنابراین در هر شاخص عملکردی نمره کمتر از ۱/۶۶ به عنوان نامطلوب، ۱/۶۶ تا ۳/۳۲ نسبتاً مطلوب و بیشتر از ۳/۳۲ مطلوب ارزیابی می شود. در ادامه پژوهش و قبل از جمع آوری اطلاعات، یک دفترچه راهنما شامل اهداف طرح و چگونگی انجام آن توسط مجریان تهیه، تکثیر و در اختیار افراد نمونه قرار داده شد. در این دفترچه راهنما نوع همکاری مورد انتظار از هر کدام از منابع اطلاعاتی به آنان منتقل شد. برای تسهیل در جمع آوری اطلاعات معتبر یک کمیته ارزیابی دانشگاهی متشکل از پژوهشگران و نمایندگان دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرگان تشکیل شد. این کمیته، مسئولیت توجیه شرکت کنندگان و نیز توزیع و جمع آوری اطلاعات پرسشنامه ای را به عهده گرفت.

یافته ها

پیش از بررسی یافته های پژوهش باید به این نکته اشاره شود که برای پرهیز از طولانی شدن مقاله و ارائه اطلاعات اصلی از ارائه داده های جمعیت شناختی پرهیز شده است. یافته های پژوهش حاضر در قالب جداولی است که نمونه آن در جدول ۱ و ۲ ارائه شده است.

یافته های پژوهش حاضر بر اساس ۴ عامل اصلی الگوی ارزشیابی CIPP یعنی زمینه، درون داد، فرآیند و برون داد در جدول ۲ نشان داده شده است.

در این جدول، ۱۵ شاخص با ۱۵۵ نمونه عملکردی مشخص شده است. براساس نتایج این جدول، بیشترین نمره در بین عوامل چهارگانه CIPP مربوط به عامل فرآیند با

- اطلاعات مربوط به دیدگاه صاحب نظران دانشگاهی درباره ی تعیین معیارها و استانداردهای پیشنهادی.

- اطلاعات مربوط به شرایط موجود هر کدام از استانداردها برای قضاوت درباره ی میزان مطلوبیت هر کدام از آن ها.

برای جمع آوری اطلاعات صاحب نظران دانشگاهی، پرسشنامه جامعی تدوین شد که در آن به ترتیب، عوامل مورد ارزیابی، شاخص ها و استانداردهای پیشنهادی برای مؤلفه های زمینه، درون داد، فرآیند و محصول قید شد. سپس از پاسخ دندگان که شامل مدیران دانشگاهی و اساتید بودند، خواسته شد تا موافقت یا عدم موافقت خود را با هر کدام از موارد پیشنهادی قید نمایند. برون داد پرسشنامه حاضر، اطلاعات لازم برای تدوین پرسشنامه های مربوط به شرایط موجود بود. برای جمع آوری اطلاعات مربوط به این پرسشنامه و قضاوت درباره کیفیت هر کدام از مؤلفه های دانشگاهی، پرسشنامه به گونه ای طراحی و تدوین شدند که اطلاعات لازم برای قضاوت درباره تمام شاخص ها جمع آوری شود. پرسشنامه های زیر در پژوهش حاضر مورد استفاده قرار گرفتند.

- پرسشنامه نظرخواهی از مدیران و مسئولان دانشگاه

- پرسشنامه نظرخواهی از اعضای هیأت علمی

- پرسشنامه نظرخواهی از دانشجویان

- پرسشنامه نظرخواهی از مدیران گروه های آموزشی

- چک لیست های بررسی فضا، تجهیزات و امکانات آموزشی (مثلاً کلاس ها، فضای اداری، کتابخانه و آزمایشگاه)

- فرم های مصاحبه با مسئولان دانشگاهی

این پرسشنامه ها و چک لیست ها به دلیل اینکه مربوط به یک دانشگاه خاص بوده و نیز گویه های هر پرسشنامه فاقد همگونی و همسانی مفهومی خاص می باشد؛ نیاز به بررسی شاخص های روان سنجی مانند سایر پرسشنامه ها را ندارند (۵). تنها شاخصی که در مورد این پرسشنامه ها به

نمره میانگین ۳/۲۰۸ و کمترین نمره نیز مربوط به عامل زمینه با نمره میانگین ۲/۲۵۵ است. در بین ۱۵ شاخص مربوط به این عوامل نیز بیشترین نمره مربوط به شاخص فعالیت های علمی و آموزشی دانشجویان که زیرمجموعه عامل فرآیند است، با نمره ۳/۸۴ و کمترین نمره نیز مربوط شاخص اشتیاق افراد برای ورود به این دانشگاه که زیرمجموعه عامل زمینه است با نمره ۲/۲۵ می باشد.

در کل براساس نتایج جدول ۲ میانگین نمره های عوامل

زمینه، درون داد، فرآیند و برون داد از دیدگاه اعضای هیأت علمی، دانشجویان، مدیران گروه، مدیران دانشگاه، کارشناسان و دانش آموختگان به ترتیب برابر ۲/۲، ۷۱۴/۵۵، ۳/۲۰۸ و ۲/۹۱ است که نشان دهنده مطلوبیت نسبی دانشگاه آزاد در این ۴ شاخص است و بر اساس مجموع نمرات اجزای چهارگانه الگوی CIPP شامل زمینه، درون داد، فرآیند و برون داد دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرگان در کل نسبتاً مطلوب ارزیابی شده است ($\bar{X} = ۲/۸۴۵$)

جدول ۱: نتایج پژوهش در مورد بخش زمینه الگوی ارزشیابی CIPP و شاخص های عملکردی و آماری مر

انتیباتی افراد برای ورود به دانشگاه									
استانداردها	منبع جمع آوری	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	میانگین	انحراف استاندارد	نتیجه ارزیابی
برآورده نمودن تقاضای اجتماعی افراد برای ورود به دانشگاه	مدیران دانشگاهی (۹)	۱	۵	۷	۲	۰	۳/۳۳	۰/۸۱۶	برآورده نمودن تقاضای اجتماعی افراد (نسبتاً مطلوب)
برخورداری از شایستگی های لازم تعدادی از افراد واجد صلاحیت	مدیران گروه (۵۲)	۲	۳	۳	۱	۰	۲/۱۷	۰/۷۵۳	داوطلب برای ورود به دانشگاه (مطلوب)
ارائه آخرین پیشرفتهای به متخصصان	اعضای هیأت علمی (۱)	۰	۱	۱۰	۹	۴	۲/۳۳	۰/۸۱۶	ارائه اطلاعات به اعضای هیأت علمی (نسبتاً مطلوب)
نشر و طبقه بندی اطلاعات دوره ای درباره شرایط فرهنگی...	اعضای هیأت علمی مدیران دانشگاهی (۱۰)	۰	۴	۱۷	۳	۰	۱/۸۵	۰/۳۶۶	نشر و طبقه بندی اطلاعات دوره ای (نسبتاً مطلوب)
	مدیران گروهها (۳۷)	۱	۴	۴	۱	۰	۲	۰/۶۳۲	

جدول ۲: حوزه های ارزشیابی، نشانگرها، نمرات مربوط به آن
و میزان مطلوبیت هر یک بر اساس الگو CIPP

اجزای الگو CIPP	منابع جمع آوری داده	میانگین	نتیجه
انتشای افراد برای ورود به دانشگاه	مدیران دانشگاهی، مدیران گروه، اعضای هیات علمی	۲/۲۵	نسبتاً مطلوب
رسالت ها و اهداف	مدیران دانشگاهی، مدیران گروه، اعضای هیات علمی	۲/۲۶	نسبتاً مطلوب
	مجموع	۲/۲۵۵	نسبتاً مطلوب
درون داد			
دانشجویان	مدیران گروه، دانشجویان، اعضای هیات علمی، مدیران دانشگاهی	۲/۶۰	نسبتاً مطلوب
عامل هیات علمی	مدیران دانشگاهی، مدیران گروه، اعضای هیات علمی، دانشجویان	۲/۷۳	نسبتاً مطلوب
برنامه درسی	مدیران گروه، اعضای هیات علمی، دانشجویان	۳/۰۷	نسبتاً مطلوب
بودجه	مدیران دانشگاهی، مدیران گروه ها، اعضای هیات علمی	۲/۴۸	نسبتاً مطلوب
فضا و تجهیزات	دانشجویان، کارشناسان، مدیران گروه، اعضای هیات علمی	۲/۶۹	نسبتاً مطلوب
	مجموع	۲/۷۱۴	نسبتاً مطلوب
فرآیند			
ساختار سازمانی و مدیریت	مدیران دانشگاهی، مدیران گروه	۲/۴۷	نسبتاً مطلوب
فعالیت های آموزشی و پژوهشی دانشجویان	دانشجویان	۳/۸۴	مطلوب
فعالیت های علمی، آموزشی و پژوهشی اعضای هیات علمی	اعضای هیات علمی، دانشجویان، مدیران گروه	۳/۲۵	نسبتاً مطلوب
فعالیت مدیران دانشگاهی	مدیران دانشگاهی، مدیران گروه ها	۳/۲۵	نسبتاً مطلوب
فعالیت کتابخانه و اطلاع رسانی	کارشناسان، دانشجویان، اعضای هیات علمی	۳/۵۹	مطلوب
تدریس	دانشجویان، اعضای هیات علمی، مدیران گروه	۲/۸۵	نسبتاً مطلوب
	مجموع	۳/۲۰۸	نسبتاً مطلوب
برون داد			
نگرش دانش آموختگان تربیت	دانش آموختگان	۲/۹۳	نسبتاً مطلوب
دانش آموختگان با ویژگی های فردی و اجتماعی مورد نیاز	مدیران گروه، اعضای هیات علمی	۲/۸۹	نسبتاً مطلوب
	مجموع	۲/۹۱	نسبتاً مطلوب
	جمع کل	۲/۸۴۵	نسبتاً مطلوب

بحث

نتایج نشان داد که کمترین نمره مربوط به عامل زمینه (بافت) است. این امر احتمالاً به دلیل عدم وجود یک بانک اطلاعاتی دقیق برای جمع آوری اطلاعات زمینه ای مربوط به استان گلستان باشد. دلیل دیگر این مسأله می تواند به دلیل فقدان آگاهی دقیق مدیران و اعضای هیات علمی دانشگاه آزادگران از اطلاعات زمینه ای مربوط باشد. نتایج همچنین نشان داد که عامل فرآیند، بالاترین نمره را نسبت

پیش از شروع بحث و بررسی در این زمینه باید اشاره کرد که در کل ارزشیابی با پژوهش های دیگر متفاوت بوده و منحصر به یک مجموعه یا مورد خاص می باشد. هر دانشگاه یا برنامه آموزشی که قرار است ارزیابی شود، ویژگی های خاص خود را داشته و بنابراین امکان مقایسه و بحث و بررسی به شکل متداول سایر انواع پژوهش وجود ندارد (۵).

به باقی عوامل دارد. به نظر می‌رسد دلیل اصلی این نمره بالا به منبع ارزیابی و محتوای ارزیابی بازگردد؛ چون عملکرد دانشگاه در بخش‌های مختلف توسط خود افراد ذی نفع انجام می‌شود. بنابراین بر اساس نظریه تداوم خودارزیابی (۱۴) می‌توان انتظار داشت که در این حالت خود افراد ارزیابی بهتری از خود انجام دهند.

به شکل خلاصه نتایج کلی پژوهش حاضر نشان می‌دهد که دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرگان از نظر زمینه (بافت)، درون داد، فرآیند و برون داد از دیدگاه مدیران دانشگاهی، مدیران گروه، دانشجویان، کارشناسان و دانش‌آموختگان در سطح نسبتاً مطلوبی قرار دارد.

با توجه به جوان بودن دانشگاه آزاد اسلامی، دوری از مرکز، فقدان امکانات کافی در منطقه و کم بودن نسبت اعضای هیأت علمی با مرتبه دانشیاری و استادی به مربی این میزان قابل قبول است. البته لازم است مدیران دانشگاه به منظور افزایش این سطح، نسبت به جذب اعضای هیأت علمی با مرتبه بالاتر اهتمام ورزند.

پژوهش‌های دیگری نیز برای ارزیابی بر اساس الگوی CIPP در ایران و دیگر کشورها انجام شده است و می‌توان یافته‌های آنان را با پژوهش حاضر مقایسه کرد.

محبی و همکاران به بررسی میزان مطلوبیت چهارگانه الگوی CIPP در دوره کارشناسی ارشد مدیریت اسناد پزشکی در ۴ دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران و اصفهان پرداخته و نشان داده‌اند این دانشگاه‌ها در این دوره آموزشی در هر چهار بخش الگوی CIPP در سطح نسبتاً مطلوب قرار دارند (۱۵).

ابیلی و هداوندی (۲۰۰۴) نیز در پژوهش خود که به ارزیابی دوره‌های آموزشی انجام شده در شرکت ایران خودرو با استفاده از الگوی CIPP پرداخته‌اند، نشان داده‌اند که این دوره‌های آموزشی در بخش برون داد مطلوب بوده، اما در بخش فرآیند و برون داد نسبتاً مطلوب بوده است (۱۶). صابریان و همکاران (۲۰۰۳) نیز به ارزیابی

درونی گروه‌های پرستاری جراحی و داخلی در دانشکده‌های پرستاری دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور بر اساس الگوی CIPP پرداخته‌اند (۱۷). بر اساس نتایج پژوهش این گروه‌ها، در کل میانگین نمره به دست آمده ۲/۸ بود که نشان می‌دهد در سطح رضایت‌بخشی قرار دارد. الله‌وردیانی (۲۰۱۱) نیز در پژوهش خود که به ارزیابی کیفیت راهنمایی دانشجویان شاهد شاغل به تحصیل در دانشگاه‌های تهران از سوی اساتید این دانشگاه -ها بر اساس الگوی CIPP پرداخته است، نشان داد که در بخش زمینه، درون داد و فرآیند مطلوب، اما در بخش برون داد نامطلوب بوده است (۱۸).

انجام این پژوهش با محدودیت‌هایی نیز روبرو بود. یکی از محدودیت‌های اصلی این پژوهش، عدم همکاری بعضی از دانشجویان، دانش‌آموختگان و اعضای هیأت علمی دانشگاه برای تکمیل پرسشنامه‌ها بود. فقدان یک بانک اطلاعاتی دقیق برای بررسی اطلاعات زمینه در مدل CIPP برای شناخت نیازهای منطقه‌ای و محلی به آموزش عالی، محدودیت دوم این پژوهش بود.

محدودیت سوم این پژوهش، عدم وجود شاخص‌های مشخص در قالب یک بانک اطلاعاتی در داخل دانشگاه برای پیگیری وضعیت دانش‌آموختگان دانشگاه و کیفیت آموخته‌های آنان بود.

نتیجه‌گیری

دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرگان از نظر زمینه (بافت)، درون داد، فرآیند و برون داد از دیدگاه مدیران دانشگاهی، مدیران گروه، دانشجویان و کارشناسان در سطح نسبتاً مطلوبی قرار دارد. با توجه به جوان بودن دانشگاه آزاد اسلامی و کم بودن نسبت اعضای هیأت علمی با مرتبه دانشیاری و استادی به مربی، این میزان مطلوبیت قابل قبول است. البته لازم است مدیران دانشگاه به منظور افزایش این سطح نسبت به جذب اعضای هیأت علمی با مرتبه بالاتر اهتمام ورزند. پیشنهاد می‌شود که در

تشکر و قدردانی

پژوهشگران در اینجا بر خود لازم می‌دانند که از همه دانشجویان، دانش‌آموختگان، اعضای هیأت علمی و مدیران دانشگاه که برای اجرای این طرح نهایت همکاری را داشته‌اند، مراتب سپاسگزاری خود را ابراز دارند. همچنین از معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی گران که اعتبار مالی انجام این طرح را تأمین نمودند، نهایت قدردانی خود را اعلام می‌دارند.

آینده الگوی ارزشیابی CIPP در دیگر مراکز دولتی و غیردولتی آموزش عالی اجرا شود و نتایج این پژوهش‌ها با هم مقایسه شود.

همچنین پیشنهاد می‌شود که سازوکاری مدون برای پایش مداوم در دانشگاه آزاد اسلامی واحد گران ایجاد شده و براساس نتایج این پژوهش، تصمیمات مناسبی برای ارتقای این دانشگاه گرفته شود.

References

- Lynne M, Harris BJ, Adrienne EH. Assessing Quality in Higher Education: criteria for evaluating programmes for allied health professionals. *Assessment & Evaluation in Higher Education*. 1998; 3(23): 179-82.
- Worthen BR. Program Evaluation. in walberg. Hand Geneva, D. H. (Eds) the International encyclopedia of educational evaluation, Oxford: Pergamon Press. 1990; 648-62.
- Wolf R. Educational evaluation, translated by Kiamanesh A, Tehran: Academic Publication Center, 1992; 231-42. [Persian]
- Bazergan A. Academic internal evaluation and its application on sustained improvement of higher education quality, *Research in Higher Education Quarterly*. 1995; 4: 94-9. [Persian]
- Seyf AA. Educational assessment, evaluation and measurement, Tehran: Dowran publication. 2003; 392-401. [Persian]
- Worthen BR, Sanders JR. Educational evaluation: Theory and practice. Worthington, OH: Charles A. Jones Publishing Company. 1991; 189-95.
- Othaganont O. Evaluation of the Thai-Lao Collaborating Nursing Manpower Development Project using the Context Input Process Product model, *Nursing and Health Sciences*. 2001; 3: 63-8.
- Cho Y, Jo SJ, Jeung CW, Lim DH. Developing an Integrated Evaluation Framework for E-Learning, *Developing an Integrated Evaluation Framework for E-Learning*. 2009; 694-709.
- Farley DO, Battles JB. Evaluation of the AHRQ Patient Safety Initiative: Framework and Approach. *HSR: Health Services Research*. 2009; 44(2): 628-45.
- Khalkhali R. School comprehensive assessment based on CIPP model: the case of faculty of Petroleum Engineering of Mahmoud Abad. [Msc Thesis] Tehran: Tehran State University, 2000. [Persian]
- Birjandi P, Nosratinia M. The Qualitative Program Evaluation of the Postgraduate English Translation Major in Iran, *The Journal of Modern Thoughts in Education*. 2009; 4(4): 37-58.
- Singh MD. Evaluation framework for nursing education programs: application of the CIPP model. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/16646878>
Available from: URL
- Mohammadi Arya A, Fathabadi J. Internal evaluation of faculty members of Gorgan Azad university: results of a research in research deputy of Gorgan Azad university, 2005. [Persian]
- Morf CC, Rhodewalt F. Narcissism and Self-Evaluation Maintenance: Explorations in Object Relations. *Personality and Social Psychology Bulletin*. 1993; 19: 668-76.
- Mohebbi N, Akhlaghi F, Yarmohammadian MH, Khoshgam M. Application of CIPP model for evaluating the medical records education course at master of science level at Iranian medical sciences universities, *Procedia Social and Behavioral Sciences*. 2011; 15: 3286-90.
- Ebily KH, Hodavandy MR. Evaluation of quality of training institutions providing educational services to Iran Khodro Company. *Journal of Psychology and Educational Sciences*. 2004; 34 (1): 99-126.
- Saberian M, Asgari M, Asadi AA, Nobahar M, Atashnafas E, Ghods AA, Rausdana N. The pattern for internal evaluation of nursing school. *Journal of Medicine, Semnan Medical Sciences University*.

Special Medical Education. 2003; 5: 59-68.
[Persian]

18. Allahviridiyani K. Evaluate Implemented Academic

Advisor of Shahed Students in Tehran State
Universities Through CIPP Evaluation Model,
Procedia Social and Behavioral Sciences. 2011; 15:
2996-98.[Persian]

Evaluation of Azad University of Gorgan Based on Context, Input, Process, Product (CIPP) Approach in Academic Year of 2006-2007

Alireza Mohammadiaria(phd), jalil fathabadi(phd)^{*2}, Yazdan kakaee(MA)³,
Mohammad nozari (BA)⁴

¹assistant professor of educational psychology, university of welfare and rehabilitation sciences.² Assistant professor of educational psychology, shahid Beheshti University of medical sciences.³ MSc of children clinical psychology, shahid Beheshti University of medical sciences.⁴ student of MA, clinical psychology. Islamic azad University, turbat jam branch.

Abstract

Background and Objective: Evaluation is considered as an integral component of academic planning system and the process of determining and providing necessary information about desirability of development program targets. The aim of present study was comprehensive evaluation of Islamic Azad University of Gorgan based on CIPP Model to provide useful information to help people to judge and improve the curriculum and develop the policy of programs.

Materials and Methods: The type of this study is educational evaluation. First, for conducting the evaluation, four domains of CIPP model including context, input, process and product was divided into more detailed parts, then primary standards were developed based on viewpoints of deans, head of department and faculty members of the university. After that, based on primary standards, measurement tools were created and administrated.

Results: The results showed that the average score of context, input, process and product from the perspective of faculty members, students, head of department, university administrators, professionals and graduates, is 2.55, 2.714, 3.208 and 2.91, respectively, which indicates the relative desirability of the university in these four factors. The total score of four factors is 2.845 indicating the relative desirability of the university in general.

Conclusion: Given the youth of Gorgan Azad University and low proportion of faculty members with full professor and associate professor degree, this level of desirability is acceptable.

Keywords: Evaluation, CIPP evaluation model, Comprehensive evaluation model

* **Corresponding Author:** jalil fathabadi (PhD), **Email:** jalil_fathabadi@yahoo.com